

ALMANYA VE MACARİSTAN'DA AŞIRI SAĞ PARTİLERİN SİYASAL SÖYLEM VE POLİTİKALARI

POLITICAL DISCOURSE AND POLICIES OF FAR-RIGHT PARTIES IN GERMANY AND HUNGARY

Hafijur RAHMAN

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi
Kamu Yönetimi Bölümü
hafijdu@gmail.com
ORCID: 0000-0001-7945-6307

Aslıhan ÇİÇEK

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi
Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
Kamu Yönetimi ABD
aslihan.cicek8822@gop.edu.tr
ORCID: 0000-0003-0509-0335

ÖZ

Geliş Tarihi:

08.05.2023

Kabul Tarihi:

21.11.2023

Yayın Tarihi:

25.12.2023

Anahtar Kelimeler

Aşırı sağ
Avrupa
Popülizm
AfD
FIDESZ

Keywords

Far-right
Europe
Populism
AfD
FIDESZ

21. yüzyılın küresel siyasetinde, özellikle Avrupa'da en çok tartışma konusu olan mesele zenofobi, islamofobi, göçmen karşıtlığı gibi kavramları da içine alacak şekilde güçlenen popülist karakterli aşırı sağ partilerin söylem ve politikalarının görünürlüğündeki artıştır. Popülist aşırı sağ, özellikle 2000'li yıllardan itibaren demokrasi ve insan hakları gibi değerlerin kalesi olarak görülen Avrupa'da kendine bir seçmen tabanı bulmuştur. Bu seçmenler, aşırı sağ partilerin popülist söylemlerinden etkilenecek onları muhalefet ve iktidar konumuna yükseltmişlerdir. Neredeyse bütün Avrupa ülkelerindeki siyasal alanda en önemli aktörler haline gelen ve kamuoyu oluşturabilecek kadar etkili söylemlerle seçmen kitlesini gündün güne genişleten aşırı sağ partiler, Avrupa medeniyeti için önemli bir tehdide dönüşmüştür. Bu çalışmada, aşırı sağ partilerin Almanya ve Macaristan'da gelişim süreçleri ve mevcut durumdaki siyasal alanda etkileri ele alınmıştır. Çalışmada Almanya ve Macaristan'daki aşırı sağ siyasi partilerin söylem ve politikaları karşılaştırılarak ideolojik benzerlikleri ve farklılıklarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmanın hipotezi, hepsi aynı zamanda Avrupa Birliği üyesi olan Almanya ve Macaristan'daki aşırı sağ siyasal partilerin benzer siyasal söylem ve politikaları savundukları ve ideolojik bakımdan birbirine benzer özellikler taşıdığıdır.

ABSTRACT

In 21st-century global politics, a focal point of intense debate, particularly in Europe, revolves around the escalating prominence of far-right parties espousing populist ideologies, which have evolved to encompass terms such as xenophobia, Islamophobia, and anti-immigrant sentiments. Since the 2000s, the populist far-right has found a voter base in Europe, which is seen as a bastion of values such as democracy and human rights. The populist discourses of far-right parties have influenced these voters and have elevated them to the position of opposition and power. Far-right parties, emerging as pivotal players in the political landscape across nearly all European nations, continually broaden their voter base through compelling discourses that shape public opinion, posing a substantial threat to the fabric of European civilization. This study discusses the development processes of far-right parties in Germany and Hungary and their effects in the current political arena. The study aims to compare the discourses and policies of far-right political parties in Germany and Hungary and to reveal their ideological similarities and differences. The research posits a hypothesis suggesting that far-right political parties in Germany and Hungary propagate analogous political discourses and policies, demonstrating shared ideological characteristics despite their membership in the European Union.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1294246>

Atıf/Cite as: Rahman, H., & Çiçek, A. (2023). Almanya ve Macaristan'da aşırı sağ partilerin siyasal söylem ve politikaları. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 13(4), 2282-2294.

Giriş

1990'lı yıllarda Sovyetler Birliği'nin dağılması liberal ideolojinin, neoliberal iktisadi politikaların ve liberal demokrasinin tarihin sonu iddiasını güçlendirmiş olsa da 21. yüzyılın hemen başında gerçekleşen birtakım olaylar başta Batı demokrasileri olmak üzere birçok ülkede liberal demokrasinin tartışmalı hale gelmesine neden olmuştur (Çiçek, 2022: 4). Liberal demokrasinin yaşadığı bu krizin arkasında yatan çok sayıda sebep olmakla birlikte, bunlardan biri de kuşkusuz aşırı sağ hareketlerin ve aşırı sağ siyasi partilerin güçlenmesi, seçmen nezdinde önemli bir teveccüh görmesi ve hatta bu hareketlerin/partilerin muhalefet ya da iktidar olabilecek bir potansiyele ulaşmasıdır. Son 20 yıllık süreçte yaşanan birçok olay, aşırı sağ fikirlere sahip olan radikal siyasi partilerin güçlenmesine vesile olmuştur.

11 Eylül 2001'de ABD'de bulunan Dünya Ticaret Merkezi ve Pentagon'a yönelik saldırılar, 2004 yılında İspanya'nın başkenti Madrid ve 2005 yılında İngiltere'nin başkenti Londra'da gerçekleştirilen patlamalar, 2008-09 yılın Küresel Ekonomik Krizi, Irak Şam İslam Devleti (DEAŞ) terör örgütünün Almanya, Belçika, İspanya, Fransa, İsveç, Danimarka gibi ülkeleri hedef alan bombalı terör saldırıları ve Suriye'de meydana gelen iç savaş sonrasında kitlesel göç hareketlerinin Avrupa'yı da hedef haline getirmesi Avrupa'da aşırı sağ partilerin ırkçı ve xenofobik söylem düzeylerini artırmış ve seçmenlerde bu söylemlerin ve ırkçı politikaların önemli bir karşılık bulduğu görülmüştür (Eser ve Çiçek, 2020: 117).

Başta haber bültenleri, gazeteler, akademik çalışmalar ya da sosyal medya olmak üzere pek çok platformda aşırı sağ hareketlerin ve siyasi partilerin yükselişte olduğuna dair enformasyona rastlamak mümkündür. Başta Batı Avrupa olmak üzere dünyanın farklı coğrafyalarında aşırı sağ politikaları ve söylemleri benimseyen liderlerin ve siyasi partilerin seçmenler nezdinde karşılık bulduğu dikkat çekmektedir. Zira bahsi geçen siyasi partilerin oy oranlarında yaşanan artışlar, esasında liberal demokrasiye inanan ana akım partilerin bile aşırı sağ politika ve söylemlerle seçmen devşirme isteğini rakamlarla ölçmek de mümkündür.

Dünyanın farklı coğrafyalarında kurulan ya da siyasi sistem içinde iktidar yarışı veren aşırı sağ siyasi partilerin söylem ve politikaları genellikle birbirine benzer özellikler taşımaktadır. Daha çok reaksiyoner bir bakış açısına sahip olan bu partilerin ırkçılık, milliyetçilik, yabancı düşmanlığı, demokrasi karşıtlığı ve güçlü devlet vurgusu üzerinden politik söylemlerini inşa ettiği görülmektedir (Mudde, 2000: 11). Aşırı sağ siyasi partilerin reaksiyoner popülist söylemlerinin baremi, o ülkenin gündemine göre değişkenlik gösterse de içerikleri birbirine benzer nitelikler göstermektedir. Bu çalışmada Almanya ve Macaristan'daki aşırı sağ siyasi partilerin söylem ve politikaları karşılaştırılarak ideolojik benzerlikleri ve farklılıklarını ortaya koymak amaçlanmıştır. Çalışmanın hipotezi, hepsi aynı zamanda Avrupa Birliği üyesi olan Almanya ve Macaristan'daki aşırı sağ siyasi partilerin benzer siyasi söylem ve politikaları savundukları ve ideolojik bakımdan birbirine benzer özellikler taşıdığıdır. Yapılan literatür taramasında Avrupa'daki aşırı sağ partilerin ya tek başına ele alındıkları ya da söylemlerinde bir karşılaştırma yapıldığına rastlanmıştır. Avrupa'nın demokratik değerlere en çok bağlı iddiasını taşıyan, kalkınmasında göçmen işçilerin önemli bir etkiye sahip olduğu Almanya ile en güçlü partilerinin aşırı sağ söylem konusunda bir yarış içinde olduğu Macaristan, bu çalışmanın odağında yer almıştır. Bu iki ülkenin seçilmesinde ayrıca Batı Avrupa ve Doğu Avrupa örneklerinde aşırı sağ partilerin gündemlerindeki benzerlik ve farklılıkları görmek de amaçlanmıştır.

Kavramsal Çerçeve: Aşırı Sağ

Aşırı sağ terimi, tarihsel süreç içinde inşa edilmiş bir fenomen olup özellikle I. ve II. Dünya Savaşı yılları arasında marjinal sağ partileri tanımlamak için kullanılmıştır. 1930'lu yıllarda aşırı sağ hareketleri besleyen temel dinamikler büyük ekonomik buhran ve antisemitizmdir (Alkan, 2015: 276). İki Dünya Savaşı arasında ortaya çıkan aşırı sağ partilerin bir diğer önemli özelliği ise demokrasiyi reddeden bir anlayışın bu parti kadrolarında hâkim bulunmasıdır. Bu dönemdeki aşırı sağ siyasi partilerin en önemli temsilcileri Adolf Hitler ve Benito Mussolini gibi faşist ve lider kültürünün hâkim olduğu yapılarıdır (Art, 2013). Bu partiler, demokrasiye pejoratif bir anlam yüklerler. Günümüzde aşırı sağ siyasi partiler ise demokrasiyi reddetmekten uzaktadırlar ve hatta demokrasiyi yücelten bir retorik kullanmaktadır. Buna karşın demokratik teamüllere aykırı popülist politikalarından beslenirler.

Aşırı sağ kavramının geçtiği her yerde göçmenlik ve güvenlik gibi siyasi konuların yanı sıra antisemitizm ve ırkçılık gibi ideolojik eğilimler de akla gelir. Özellikle burada bahse konu olan ırkçılık eğilimi, aşırı sağ ideolojilerde eşitsizliklerin doğal bir durum olarak kabul edilmesini ve dolayısıyla bazı grupların diğerlerinden daha üstün olduğuna inanmalarına imkân tanır. Böylece aşırı sağ fikirler, farklılıkları tehdit olarak gören, yerlici

söylemler üzerine dışlayıcı bir politika inşa eden ve azınlıklar ile göçmenlerin varlığını potansiyel bir tehdit olarak gören katı, dışlayıcı bir kimliğe bürünürler (Mudde,2019: 32).

Aşırı sağ partilerin ideolojik özelliklerine dair çeşitli tartışmalar vardır. Örneğin Wilson ve Hainsworth'e (2012: 3) göre bu partilerin temelde üç önemli özelliği vardır. Buna göre ilk olarak aşırı sağ partiler anti-elitist, basit retoriğe dayanan ve mevcut düzeni reddeden bir popülizm üzerinden siyasi arenada yer bulurlar. İkinci olarak aşırı sağ partilerde otoriterlik baskın bir siyasal olgu olarak görülür. Ve son olarak aşırı sağ partiler yabancı düşmanlığı ve milliyetçiliğin bir tür alaşımı sayılabilecek *nativizmi* temel alır (Çiçek, 2021: 500).

Betz ve Immerfall (1998: 3) ise aşırı sağ kavramını, “demokratik sistemin kurallarını, eşitlik ilkesini, bireysel özgürlüğü ve siyasi aktörlerin tamamının eşit haklardan yararlanmasını reddeden ve bunun yerine ırk, etnik köken, din gibi kişisel özelliklere dayalı otoriter bir sistemin savunuculuğunu yapan, hem kendi ülkesinde hem dış politikada siyasi amaçlarına ulaşmak için ‘şiddeti’ gerekli bir araç olarak kabul eden görüş” şeklinde ifade etmektedir. Aşırı sağa atfedilen bir diğer yaygın tanım ise, onun merkez sağ olarak tabir edilen siyasi anlayıştan radikal bir kopuş yaşayarak benimsediği ilkeleri daha uç noktalara yaklaştıran söylem ve politikaları tercih etmesi şeklindedir. Başka bir deyişle aşırı, sağ ılımlı olarak kabul edilebilecek merkez sağın temel parametrelerinin dışına çıkan ve ana akım muhafazakârlıktan daha öteye giden sağ kökenli siyasi ve toplumsal bir ideolojidir (Anti-Defamation League, 2021; Boyraz, 2022: 30).

Boyraz (2022: 38) ise aşırı sağ konusundaki literatür taraması sonrası bu kavramın barındırdığı özellikleri şu şekilde sıralamaktadır:

- “İdeolojik açıdan siyasi yelpazenin sağında yer alırlar.
- Toplumsal hiyerarşiyi desteklerler.
- Doğuştan bazı insanların daha üstün olduğunu savunurlar ve toplumun gerçek sabibi olduğunu iddia ettikleri etnik ve dini unsurlar dışındaki tüm grupları dışlarlar.
- Mevcut demokratik düzeni eleştirirler fakat demokrasiyi hepten ret etmezler ve demokratik süreçlere uyumlu hareket etmeye çalışırlar.
- Otoriter siyasete ciddi meyilleri vardır.
- Popülist karakterleri tüm söylemleri, ilkeleri ve uygulama vaatlerinde alenen görülür.
- Merkez sağ partilerin mevcut düzeni muhafaza etme eğilimlerinin aksine mevcut düzeni değiştirmek istemelerinden ötürü reformcu karaktere sahiptirler.
- Şovenizme varır derecede abartılı ve saldırgan bir vatansızlık gösterirler”.

Aşırı sağa dair tanımlamalarda müşterek özelliklere sıkça rastlansa da farklı coğrafyalarda bu terimin yerine muadilleri sayılabilecek kavramlar kullanılabilmektedir. Aşırı sağ partilere nostaljik ya da taklitçi faşizm, yeni popülizm, radikal sağ popülizm, yeni sağ, sanayi sonrası yeni sağ, yeni radikal sağ, göçmen karşıtı yeni sağ ya da aşırı milliyetçi yeni sağ şeklinde muadil kavramlar yakıştırılmaktadır (Anastaskis, 2000: 4; Eser ve Çiçek, 2020: 128).

Farklı terimlerle ifade edilen ancak politika ve söylem bakımından benzer içeriklere sahip olan aşırı sağ partilerin kamuoyu oluşturma kabiliyetleri, popülist söylemlerin etkisiyle kendilerine güçlü bir avantaj sağlamaktadır. İslamofobi, göçmen ve yabancı düşmanlığı, refah şovenizmi gibi perspektifleri esas alan reaksiyonlar ve yerlilik söylemleri sayesinde aşırı sağ partiler son yıllarda özellikle Avrupa ülkeleri içinde hatırı sayılır bir yükseliş yakalamıştır.

Avrupa’da Aşırı Sağ Partilerin Genel Görünüşü

Avrupa ülkelerinin güçlü ekonomileri, insan hakları konusunda vatandaşlarına sunduğu imkânları ve güvenli bir yaşam vaat etmesi gibi nedenler bu ülkeleri göçmenler için cazibe merkezi haline getirmektedir. Özellikle Ortadoğu ülkelerinde yaşanan zulümler, baskıcı rejimlerin insan hakları ihlalleri, ekonomik olumsuzluklar, iç savaşlar, insanların kendilerini güvensiz hissetmeleri gibi nedenlerden dolayı Avrupa ülkelerine göç bir tür kurtuluş gibi görünmektedir. Dolayısıyla Ortadoğu, Afrika ve Asya ülkelerinden bireysel ve kitlesel göçlerin hedefi Avrupa ülkeleri olmaktadır. Bu göç akını, özellikle ekonomisinde problemler yaşamaya başlayan ya da sokaklarda farklı kültürlere ya da dinlere mensup insanların daha çok görünmeye başladığı ülkelerde bir problem alanı haline gelebilmektedir. Özellikle çeşitli marjinal örgütlerin Avrupa ülkelerine saldırılar düzenlemesi durumlarında ise farklı statülerdeki (mülteci, sığınmacı, zorla yerinden edilmiş kişiler) göçmenler iç mihrak olarak gösterilebilmekte, terörize edilebilmektedir. Böylece göçün güvenleştirilmesi gerektiğini dile getiren siyasi

grupların sesi daha gür çıkabilmekte ve kamuoyunda bu grup ya da partiler daha çok gündem haline gelebilmektedir. Devlet ve hükümet elitlerinin göç olgusunu güvenlik penceresinden değerlendirmeleri ve “tehdit altındayız” gibi söylemlere başvurarak istenmeyen nüfus hareketlerini önlemek istemelerini ifade eden bu süreç (Akçapar, 2012: 564-565) başta Almanya, Fransa, Avusturya, İtalya, Macaristan ve Yunanistan olmak üzere neredeyse bütün Avrupa ülkelerinde karşılık bulmaktadır.

Avrupa’da aşırı sağın yükselişi, özellikle 1990’lı yılların sonlarına ve 2000’li yılların başlarına rastlamaktadır. Avrupa’nın bütünleşmesi ve göç gibi, Avrupa siyaseti ve toplumunun eski ve yeni dönüşümlerinin sonuçları karşısında oluşan hayal kırıklığına yanıt olarak, kıta boyunca farklı düzeylerde seçim ve siyasi başarılarla ulaşabilen popülist radikal sağ partiler ortaya çıkmıştır. Bu partiler, popülizmi başka iki ideolojiyle birleştirmiştir. Bunlar otoriterlik ve yerliliktir. Bunlardan ilki katı bir biçimde düzenlenmiş bir toplum inancına yer verirken, yasa ve düzen sorunları üzerine bir vurguyla ifade edilir. İkincisi ise devletlerde sadece yerli grup (ulus) üyelerinin ikamet etmesi gerektiğini ve yerli olmayan (yabancı) unsurların homojen ulus-devlet için tehdit edici olduğunu ima etmektedir. Bu yüzden hâlihazırda Avrupa popülizminin zenofobik doğası, halkın etnik ve şovenist tanımına dayanan, ulusun oldukça kısıtlı bir anlayışından çıkarılsınır (Mudde ve Kaltwasser, 2019: 48).

Milner (2021)’a göre, son elli yıllık periyota Batı Avrupa’da bulunan popülist partilerin dikkate değer bir artış hızı yakalamıştır. Milner’in hesaplamalarına göre 1970’li yılların başında Batı Avrupa bulunan 15 ülkedeki popülist partiler ortalama %5 oy alırken, bu oran 1990’larda yalnızca ortalama yarım puan artarak %5,5’e yükselmiştir. Bu artış hızı, 2008 yılında neredeyse iki kata ulaşarak ortalama %10’a ulaşmış ve 2018 yılından sonra ise %17’ye yükselmiştir. Popülist partilerin Avrupa genelinde önemli bir yükseliş yakalamasında, popülist söylemlerin yanı sıra küreselleşmeyle birlikte ulaşım ve iletişim teknolojilerinin yayılmasının da etkisi önemlidir (Kriesi ve diğerleri, 2006; Kriesi, 2010; 2014). Öte yandan Avrupa şüpheciliği (*Euroskepticism*) ve göçmen karşıtlığı, Avrupa’da sağ popülist partilere oy vermekle en güçlü şekilde bağlantılı unsurlar arasında yer almaktadır (Billiet & De Witte, 1995; Van Der Brug ve diğerleri, 2000; Kinnvall, 2004; Ford ve diğerleri, 2012; Ford ve Goodwin, 2014; Cornelis ve Van Hiel, 2015; Dunn, 2015; Steenbergen ve Siczek, 2017; Milner, 2021; Rahman, 2023). Steenbergen & Siczek (2017) popülizmi, yüksek riskli bir bahis olarak görmektedir. Zira popülist siyaset, seçmenlerin duygularına seslenerek biz ve öteki duygusunu derinleştirmektedir. Ötekiler olarak kategorize edilen göçmenler, Müslümanlar ya da Avrupa dışı toplumlar, bütün olumsuzlukların ve kötülüklerin kaynağı olarak değerlendirilmektedir.

Avrupa’daki ülkelerin neredeyse tamamında aşırı sağ partilerin daha fazla teveccüh görmesi ve yakaladıkları seçim başarılarıyla önemli bir aktör olarak ülke gündemlerini belirleyecek kadar güçlenmeleri, demokratik ideallere inanan Avrupa ülkeleri ve Avrupa Birliği için endişe verici bir durum halini almıştır. Bu partilerden en önemlileri olarak Polonya’da Hak ve Adalet Partisi, Macaristan’da Macar Yurttaş Birliği (FIDESZ), Yunanistan’da Altın Şafak Partisi, Avusturya’da Avusturya Özgürlük Partisi, Hollanda’da Özgürlük Partisi, Fransa’da Ulusal Cephe, Almanya’da Almanya için Alternatif Partisi (AfD), İngiltere’de Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi, İsveç’te İsveç Demokratları, İtalya’da Beş Yıldız Hareketi, İtalya’nın Kardeşleri hareketi ve Lig partileri, Danimarka’da Danimarka Halk Partisi, Finlandiya’da Gerçek Finler, Letonya’da Ulusal Birlik, Norveç’te İlerleme Partisi, Slovakya’da Bizim Slovakya Halk Partisi, Çek Cumhuriyeti’nde Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi Partisi, Bulgaristan’da Birleşik Vatandaşlar, Güney Kıbrıs’ta Rum Ulusal Halk Cephesi, İsviçre Halk Partisi, ABD’de Çay Partisi ya da bütün Avrupa’ya yayılan PEGIDA¹ hareketi sayılabilir. Bu listeyi daha da genişletmek mümkündür (Eser ve Çiçek, 2021: 117).

Avrupa sınırlarında aşırı sağ partilerin sayısındaki yükseliş, bu akımın oy oranlarına da yansımıştır. İkinci Dünya Savaşı esnasında ya da sonrası kurulan ve siyasal sistem içinde marjinal olarak görülebilecek siyasal partilerin oy oranları hiçbir zaman güçlü bir muhalefet pozisyonunda olmalarına ya da iktidarı kazanabilmelerine olanak sağlamamıştır (Uzunçayır, 2020). Ancak 2000’li yıllarda artan terör olayları, iletişim ve ulaşım teknolojilerindeki gelişmeler, baskıcı rejimler gibi nedenlerden dolayı Avrupa’ya yönelik göçler artış göstermiş; göçmen akınını kendileri için tehdit olarak gören ve homojen uluslarının karakterini değişime zorlayacağı

¹ İlk olarak Almanya’da ortaya çıkan ve daha sonra bazı Avrupa Birliği ülkelerinde de kendini gösteren Pegida (Patriotische Europäer gegen die Islamisierung des Abendlandes / Batı’nın İslamlaşmasına Karşı Yurtsever Avrupalılar) hareketi 20 Ekim 2014 tarihinden itibaren bir yeni fenomen olarak dünya gündemine oturmuştur. İsminden de anlaşılacağı üzere İslamofobi’yi yani İslam karşıtlığını kendisine konu edinmiş olan bu hareket Avrupa’da zaten yaygın olan İslamofobi’yi daha da körüklemiştir (Alkan, 2015). PEGIDA hareketi hakkında daha fazla bilgi için bakınız: Alkan, 2015; Kaya, 2015.

korkusu üzerinden siyasal söylemler geliştiren aşırı sağ partiler, son yıllarda önemli bir seçmen kitlesi yakalamışlardır. Başta Batı Avrupa demokrasileri olmak üzere, Avrupa'nın hemen hemen her ülkesinde aşırı sağ partilerin seçmenler tarafından önemli bir teveccüh gördüğü gerek parlamentolarındaki kombinasyonlardan gerekse koalisyon hükümetlerindeki ortaklıklardan rahatça anlaşılabilir. Aşırı sağ partiler Almanya ve Fransa gibi Avrupa'nın en güçlü siyasal geleneklere sahip ülkelerinde başat aktör olma yolunda ilerlerken, Norveç ve İsviçre gibi refah toplumlarında bile önemli bir yükseliş sürecini devam ettirmektedir. Nitekim Tablo-1, köklü olmasına rağmen siyasal arenada marjinal olarak bilinen Avrupa'daki bazı siyasal partilerin özellikle 2000'li yıllarla birlikte oy oranlarında yakaladığı yükseliş trendini ortaya koymaktadır.

Tablo.1: Avrupa'daki Bazı Aşırı Sağ Partilerin Kuruluş Yılları ve En Yüksek Oy Aldığı Yıllar

Ülke Adı	Parti	Kuruluş Yılı	En Yüksek Oyu Aldığı Yıl	Oy Oranı (Parlamento Seçimleri)	Koalisyon Hükümeti Kurdu Mu?
Avusturya	Özgürlük Partisi (FPÖ)	1956	2017	%27	Evet
Belçika	Vlaams Blok/ Vlaams Belang	1979 2004	2004	%24	Hayır
Danimarka	Danimarka Halk Partisi (DF)	1995	2015	%21	Evet
Fransa	Ulusal Cephe (FN)	1972	1997	%15	Hayır
Almanya	Almanya İçin Alternatif Partisi (AfD)	2013	2017	%13	Hayır
İtalya	Ulusal İttifak (AN)	1995	1996	%16	Evet
	Kuzey Ligi (LN)	1991	2018	%17	
Hollanda	Özgürlük Partisi (PVV)	2006	2010	%23	Evet
Norveç	İlerleme Partisi	1973	2009	%23	Evet
İsviçre	İsviçre Halk Partisi	1971	2015	%29	Evet

Kaynak: Eser ve Çiçek, 2020: 123.

Tablo.1 dışındaki Avrupa ülkeleri örneklerinde de aşırı sağ partilerin oy oranlarındaki yükselişi görmek mümkündür (Greven, 2016). Avrupa'daki aşırı sağ partilerin kendi ülkelerindeki söylem ve politikalarının karşılaştırması, ideolojik açıdan bu partilerin ayrışma noktası ya da benzerliklerini ortaya koyma bakımından önemlidir. Ancak bütün Avrupa ülkelerindeki örneklerin karşılaştırmasını yapmak bu çalışmanın hacmini aşacağından Avrupa Birliği'nin en güçlü ülkeleri arasında gösterilen Almanya ve aşırı sağ bir partinin iktidarı elinde bulundurduğu Macaristan örnekleri çalışmanın sonraki başlığında konu edilecektir.

Almanya'da Aşırı Sağ Partiler

Almanya, aşırı sağın kurumsallaşması konusunda diğer ülkelerden farklılık göstermektedir. Zira Almanya'da aşırı sağ, tarihsel kökenlerinden güç almaktadır. Birinci Dünya Savaşı'nda harap olan Almanya, savaş sonrası ağır ekonomik ve siyasi koşullar içeren bir barış anlaşmasına razı gelmiştir. Böylesi bir dönemde 1920'de Adolf Hitler Münih kentinde Nasyonal Sosyalist Alman İşçi Partisi'ni (NSDAP) kurmuştur. 1929'dan 1939'a kadar süren Büyük Buhran, Hitler'in iktidara gelmesine yardımcı olmuştur. Böylece Hitler, Almanya'daki iki savaş arası dönemin sosyal, politik ve ekonomik ikliminden yararlanarak 1933'te Almanya şansölyesi olmuştur. Naziler ülkeyi 1933'ten 1945'e kadar yönetmiş, bu süreçte Hitler ve paramiliter grupları Sturmabteilung (SA) ve Schutzstaffel (SS), muhalefetin bastırılmasında kilit rol oynamıştır. Rejim muhaliflerinin çoğu toplama kamplarına gönderilmiş, ırkçılık ve antisemitizm, Nazi ideolojisinde belirleyici bir rol oynamıştır. Yahudiler ve zulüm gören diğer azınlık grupları, Holokost'ta göç etmeye zorlanmış veya öldürülmüştür (Braunthal, 2009: 21). Bahsi geçen dönemde Hitler'in yaratmayı amaçladığı bir Almanya ideali vardı ve NSDAP, ırksal olarak homojenleştirilmiş bir Alman toplumu yaratmak için önemli bir araçtı. Hitler, NSDAP'ı Almanya'da üstün ırkı (master race) ya da saf/aryan ırkı inşa etmek için kullanmıştır. Bir tür siyasal ve toplum mühendisliği ile Yahudileri, çingeneleri ve aryan ırkına mensubiyeti olmayanları Alman toplumu dışında tutmuştur. Bu dönemde Naziler yaklaşık altı milyon Yahudi'yi ve üstün ırktan olmayan diğer dört milyon insanı yok etmiştir (Çalışkan, 2018: 32).

İkinci Dünya Savaşı'nda Naziler yenilmiş ve Nazizmin kötü mirası Almanları aşırı sağ siyasetin tezahürlerine karşı duyarlı hale getirmiştir. Böylece aşırı sağ siyaset, Almanya'da hoş görülmeleyen bir siyasi hareket olarak marjinalleşmiştir. Ancak İkinci Dünya Savaşı sonrası Almanya, yeniden kalkınmak için misafir işçilere kapılarını açmıştır. Ekseriyeti Akdeniz ülkelerinden gelen işçilerden bazı radikal Alman gruplar rahatsız olmuş ve yabancı düşmanlığına yönelik söylemler geliştirmişlerdir. Almanya'daki nüfusun yabancılar tarafından demografik bir mühendislikle değiştirileceği iddiasını sıkça dile getiren radikal aşırı sağcı gruplar Alman vatandaşlarının korku ve kaygılarından beslenmek istemişlerdir. Böylece 1980'li yıllarda Almanya'da aşırı sağ partiler de ortaya çıkmaya başlamıştır.

Almanya'da 1980 sonrası dönem, özellikle bu dönemde aşırı partilerinin Alman siyasetinde yer almaya başlaması nedeniyle önemlidir. 1983 yılında kurulan Cumhuriyetçiler (Die Republikaner, REP) Alman siyasi tarihinde önemli bir aşırı sağ partisidir (Mudde, 2007: 42). Parti kendisini bir “Alman vatansaverler topluluğu” olarak tanımlıyordu (Braunthal, 2009: 26). Partinin sloganı, yani “Deutschland den Deutschen” (Almanlar için Almanya) partinin bakış açısını örnekleemektedir (Mudde, 2000: 43). Parti ayrıca çok kültürlü bir toplum idealini de reddetmekteydi. REP, 1980'lerde Avrupa bütünleşme sürecini destekliyordu. Buna karşın Maastricht Antlaşması ile partinin konumu değişmiştir. Parti, Maastricht Anlaşmasını “silahsız Versay” olarak nitelendirdi. Parti, “Avrupa'ya evet, bu AT'ye hayır” sloganıyla kampanya yürüttü (Mudde, 2007). REP, ülkeye kabul edilen yabancılar sınırlama getirilmesini savunuyordu. REP'in çıkardığı bir broşürde “Tekne dolu. Sığınma sahtekârlığını durdurun” mottosuna yer verilmekteydi. Bu motto, REP'in sığınmacıların ve mültecilerin kabulüne karşı yerelci argümanlar kullandığını göstermektedir. Başka bir deyişle REP için Almanya'da onlara yer yoktur (Çalışkan, 2018: 33).

Almanya'nın siyasi tarihinde dikkat çeken bir diğer aşırı sağcı siyasi parti, 1987'de kurulan Alman Halk Birliği (Deutsche Volkunion, DVU)'dir. “Almanya, Almanların ülkesidir” mottosunu kullanan DVU, göçmen karşıtı politika ve söylemlerle bilinmektedir. DVU, yabancıların varlığını ulusal kimlik ve tam egemenlik için tehdit olarak görmektedir (Mudde, 2000: 76). Almanya'daki bir diğer aşırı sağcı parti örneği ise 2010 yılında kurulan Özgürlük Partisi'dir. Partinin gündem ve söylemleri, Hollandalı aşırı sağcı Geert Wilders'in Özgürlük Partisi'ne oldukça benzemektedir ve parti Wilders'ten önemli ölçüde destek almaktadır. İslam'a ve Müslümanlara karşı kampanyalar yürüten parti, 2011 yılında Berlin Temsilciler Meclisi seçimlerinde oyların yalnızca %1'ini alabilmiş ve önemli bir varlık gösterememiştir (Schellenberg, 2013: 43).

Almanya'daki aşırı sağ gelenek içinde kamuoyunda en çok dikkat çeken ve en güçlü oy oranlarına ulaşmış olanı Almanya için Alternatif Partisi (Alternative für Deutschland-AFD) olmuştur. Partinin kurucuları arasında Konrad Adam, Alexander Gauland, Bernd Lucke gibi üniversite profesörlerinden iş insanlarına ve gazetecilere kadar farklı mesleklerden kamuoyunun aşına olduğu isimler yer almıştır. Şansölye Merkel'in Euro'yu kurtarma girişimine bir tepki olarak kurulan AFD, Avrupa Birliğine de şüphe ile yaklaşmaktadır. Partinin en temel karakteristik özelliği ise göçmen karşıtlığı ve islamofobidir. Kuruluşundan yalnızca bir yıl sonra girdiği 2013 genel seçimlerinde %4,7 oy alan parti, 2014 yılındaki Avrupa Parlamentosu seçimlerinde ise %7,1 oy oranı yakalamıştır (Schäfer, 2020).

AFD, popülizmi yerlilik ve otoriterlikle birleştiren bir partidir. Partinin popülizmi, yalnızca halk ve seçkinler arasındaki husumeti ima etmekle kalmaz, aynı zamanda Alman halkına ait olmayan *ötekiler*in dışlanmasını da amaçlar. Dolayısıyla AFD öteki olarak gördüğü yabancıları halk düşmanı olarak da kodlamaktadır. AFD'nin yabancı ve göçmen düşmanlığı, partinin programına da yansımıştır. Afd'nin parti programına bakıldığında Almanya ve Avrupa'da iltica ve mülteci programlarının değişmesi gerektiğine vurgular yapıldığı görülmektedir. Afd'ye göre, “zulüm görmeyen düzensiz göçmenlerin, mültecilerin aksine koruma talep etme hakları yoktur. Kaçmanın sebepleri, savaşlara son verilmesi ya da siyasi ve dini zulüm gibi, artık geçerli olmadığında, mültecilerin oturma izinleri sona erdirilecektir. Bu mültecilerin Almanya'dan ayrılmaları gerekiyor. Almanya ve AB ortak ülkeleri, ayrılmak zorunda olanlar için teşvik sağlamalıdır” (Afd Parti Programı, 2017; Çiçek, 2021).

2017 yılında gerçekleşen Almanya Federal Seçimlerinde %13 oy oranı alarak Almanya'nın 3. büyük partisi haline gelen AFD, 2021 yılı seçimlerinde oy oranını %10.3'e düşürse de özellikle Doğu Almanya eyaletlerinin bazılarında birinci parti haline gelmiş, ülke genelinde ise üçüncü parti olma konumunu sürdürmüştür.

Afd'nin politikalarına bakıldığında ilk dikkat çeken husus, göçmen karşıtlığı üzerine kurguladığı politika önerileridir. Afd'ye göre göçmenler, Almanya'nın refah sistemi için birer tehdittir ve dolayısıyla mevcut göç yasalarının değiştirilerek Kanada Modeli bir göç yasasının örnek alınması gerekir (Uzunçayır, 2021: 170). Bu

anlayışa göre Almanya, can güvenliğini tehlikede hisseden mültecilere kapılarını açmak ve bunlara çalışma izni vermek yerine tıpkı Kanada gibi sadece ülkenin ihtiyaçları doğrultusunda, belirli kriterleri sağlayan düzenli göçmenlere kapılarını açmalıdır. AfD politikalarında dikkat çeken bir diğer önemli husus islamofobidir. AfD'nin 2017 federal seçimleri için hazırladığı programın 11 bölümünden 10 bölümü İslam ve demokrasinin uyumsuzluğu, özellikle de Müslüman göçmenlerin Almanya için önemli bir tehdit olduğu üzerine yoğunlaşmaktadır (Uzunçayır, 2021; 175). AfD'nin göçmen karşıtı ve İslamofobik politikalarına en önemli bir diğer örnek, suç işleyen göçmenlerin (ve dolayısıyla Müslümanların) sınır dışı edilmesine dair yasa önerisidir. Hatta AfD'li vekiller Marcus Pretzell ve Frauke Petry, yasadışı göçmenlerin gerekirse vurulması gerektiğini bile önermişlerdir (Dilling, 2018: 88). 2023 seçimlerinde AfD'nin Bavyera Bölge Parlamentosu milletvekili olarak seçilen Daneil Halemba, henüz göreve başlamadan kısa bir süre önce evinde Nazi Almanya'sının simgesi olan gamalı haç buldurmak ve evinden sıkça Nazi döneminde kullanılan 'Sieg Heil' selamının duyulması üzerine gözaltına alınmış ve sonrasında serbest bırakılmıştı (The Guardian, 2023). Halemba'nın gamalı haç ve Hitler'e selamı sonrası partiden ihraç edilmemesi, partinin Neo-Nazi bir anlayışı reddetmediğinin bir göstergesidir. AfD henüz iktidar olmadığı için başta göçmen karşıtı ve islamofobik söylemlerini politikaya geçirme imkânı bulamamıştır. Ancak parti, genellikle popülist ve çoğu zaman ırkçı seviyelere ulaşan söylemlerinin yasallaşması için girişimlerde bulunmaktadır. Ancak bu girişimler henüz AfD'nin istediği şekilde sonuçlanmamıştır. Yine de AfD, sıklıkla dile getirdiği aşırı sağ söylemlerin gerek mecliste yasallaşması gerekse yürütme bazında icraya dönüşmesi için başta medya olmak üzere her türlü imkânı seferber etmeye çalışmakta ve kendi seçmen kitlesini zaman zaman bu konuda mobilize etmektedir (Eddy, 2018).

Macaristan'da Aşırı Sağ Partiler

Macaristan'ın, Almanya gibi köklü bir aşırı sağ parti geleneği yoktur. Macaristan'da aşırı sağ eğilimli partilerin ortaya çıkması, 2010 yılı sonrasındaki döneme denk gelmektedir. Bu anlamda Macaristan'da 2 önemli aşırı sağcı parti dikkat çekmektedir: FIDESZ ve Jobbik. FIDESZ, 1990 yılında gerçekleştirilen seçimlerde %8,95 oy alabilmiş, 1994 seçimlerinde ise oy oranını %7,02'ye düşürmüştür. 1998 yılında yapılan seçimlerde ise FIDESZS oy oranını %28,18'e çıkarmıştır. FIDESZ, 2000'li yıllarda yaşanan 11 Eylül Saldırıları, Avrupa'daki terör saldırıları ve Avrupa'ya yönelik kitlesel göçlerin artmasına paralel olarak oylarını daha da artırmıştır. Parti 2002'de %41,07, 2006'da %42,03, 2010'da %53,73 oy oranı yakalamıştır. 2014 yılında yapılan seçimlerde ise oy oranı %44,87'ye düşse de 2018 yılında %48,41 oy oranıyla tekrar güçlenmiştir. FIDESZ'in 2014'te oy oranının düşmesindeki en önemli etken, bir diğer aşırı sağcı parti olan Jobbik'in bu seçimlerde FIDESZ'ten daha fazla aşırı sağ söylem kullanması ve oylarını %19,1 seviyelerine çıkarmasıdır. Viktor Orban liderliğindeki aşırı sağcı FIDESZ, 2022 seçimlerinde %49,27 oy alarak ülkenin en güçlü partisi olma unvanını devam ettirmiştir.

Tablo.2: 2018 Seçimleri Sonrası Macaristan Parlamentosunda Partilerin dağılımı

Parlamento Grupları	Tek Yetki Seçim Bölgelerinden Milletvekili Sayısı	Ulusal Listelerden Milletvekili Sayısı	Toplam	Oran (%)
Fidesz	78	39	117	%58,79
KDNP	9	9	18	%9,05
DK	4	11	15	%7,54
Jobbik		10	10	%5,03
Momentum	4	6	10	%5,03
MSZP	5	5	10	%5,03
Mi Hazank		6	6	%3,02
Parbeszed	4	2	6	%3,02
LMP	1	4	5	%2,51
Bağımsız	1		1	%0,5
Ulusal Azınlık Üyesi	-	1	1	%0,5
Toplam	106	93	199	
Oran (%)	%53,27	%46,73		%100

Kaynak: Macaristan Parlamentosu'nun güncel verilerinden derlenerek hazırlanmıştır.

Macaristan'da aşırı sağ hareketlerin yükselişe geçmesinin en önemli sebepleri göçmenlerin Avrupa'ya girişlerinde Balkanlar ve dolayısıyla Macaristan üzerinden bu kıtaya yayılmaları, Macaristan'ın göçmenler için zaman zaman transit geçiş noktası zaman zaman ise hedef ülke haline gelmesidir. Bu göç krizi, Macaristan'ı iki açıdan olumsuz şekilde etkilemiştir. İlk olarak, FIDESZ Avrupa Birliği ile göçmen kotaları konusunda anlaşmazlıklar yaşamış ve bu durum AB ile Macaristan ilişkilerini olumsuz yönde etkilemiştir. İkinci olarak ise hem FIDESZ hem de Jobbik gibi göçmen karşıtı ve aşırı sağ ideolojiye yakın siyasi partiler, göç krizini fırsata çevirmek için göçmen karşıtı söylem ve politikaları hararetle bir şekilde savunarak oylarını yükseltmeyi amaçlamışlardır. Böylece göçmen karşıtlığı, siyasal alanda seçmenler için en cazip söylemler arasına girmiştir. Bu söylem ve politikalara en sıkı sıkıya tutunan FIDESZ ve Jobbik ise büyük ölçüde birbirine benzemeye başlamıştır (Aras ve Sağiroğlu, 2018: 69). Kreko (2017: 2) da FIDESZ'in giderek daha otoriter ve anti-liberal bir dönüşüm geçirerek siyasal yelpazede kendisini aşırı sağ bir pozisyona konumlandığına dikkat çekmektedir. Hatta ona göre FIDESZ, Jobbik'ten bile daha aşırı sağcı bir örgüte dönüşmüştür ve Avrupa Birliği değerleri açısından bir tehdit olmaya başlamıştır.

FIDESZ, göçmen karşıtı söylemleri sıkça dile getiren bir parti olarak aşırı sağın Macaristan'daki temsilcisi olarak görülse de en az onun kadar radikal bir parti olan Jobbik de Macaristan'da son yıllarda önemli oy oranları yakalamış aşırı sağcı bir siyasi parti olarak bilinmektedir. Jobbik, kendisini Macaristan'ın milli çıkarlarını savunan; ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel bağımsızlığına vurgu yapan ve bu yönüyle milli bir parti duruşuyla diğer partilerden ayrılan bir parti olarak görmektedir. Jobbik'in milliyetçilik anlayışı, Macaristan'ın tarihî sınırlarını ve Macar kökenli insanların haklarını savunurken; aynı zamanda Romanya, Slovakya ve Sırbistan gibi komşu ülkelerdeki Macar azınlıkların haklarını da savunmaktadır. Parti ayrıca, göçmen karşıtı bir duruşa sahiptir ve Avrupa Birliği'ne eleştirel bir yaklaşım sergiler. Jobbik, aşırı sağcı bir siyasi parti olarak da bilinir. Partinin özellikle Müslümanlara, Yahudilere ve Romanlara karşı negatif bir tutumu bulunmaktadır. Jobbik, Parti manifestosunda kendisini şu şekilde tanımlamaktadır:

'Jobbik vatansaver, Hristiyan, muhafazakâr, merkez sağ, sosyal açıdan duyarlı bir halk partisi olmaktan gurur duymaktadır. Biz vatansaver bir partiyiz; Macaristan'ın ve tüm Macar toplumunun sosyal ilerlemesini desteklemek istiyoruz. Gelecek planlarımız ve politikalarımız anavatanımızın ilerlemesi üzerine inşa edilmiştir. Toplumsal duyarlılığa sahip Hristiyan bir partiyiz; Politikalarımızın temelini Macar halkının temsili, Hristiyan ahlakı ve sosyal ilkeler oluşturmaktadır. Biz modern muhafazakâr bir partiyiz; 21. yüzyılda daha iyi bir gelecek inşa etmenin tek yolunun ulusal değerlerimizi ve geleneklerimizi korumaktan geçtiğine inanıyoruz. Biz merkez sağ bir halk partisiyiz; her zaman bir siyasi grup ya da ideoloji yerine Macaristan'ın ve Macar halkının çıkarlarına odaklanıyoruz. Tanrı'nın yardımıyla, sınırlarımız içinde ve ötesinde yaşayan Macar toplulukları için daha iyi bir gelecek umudunu geri vermek istiyoruz. Ulusumuzun tüm fertleri için bağımsız, yaşanabilir ve gururlu bir Macaristan inşa etmek istiyoruz ki bu da ancak hayatın her alanında ilerleme kaydeden bir ülkede mümkündür' (Jobbik, 2023).

Jobbik'in parti prensiplerini ilan ettiği manifestoda aşırı sağ partilerin çok sayıda özelliğini bir arada görmek mümkündür. Başka bir deyişle Jobbik'in aşırı sağ söylemleri yalnızca göçmen karşıtlığı ya da zenofobiden ibaret değildir. Kendisini halkla eş tutan bir anlayışa sahip olan Jobbik, diğer partilerin aksine halkın çıkarları için mücadele ettiğine vurgu yapmakta, ulusun her bir ferdinin bağımsızlığı için kendi mücadelesini yüceltmektedir. Kendisini vatansaver, Hristiyan, muhafazakâr, merkez sağ ve sosyal açıdan duyarlı insanların partisi olmaktan gurur duyan parti olarak tanımlayan Jobbik, Macaristan'ın eski ve yüce bir millet olduğuna sıkça vurgu yapan, Macar halkının çıkarlarını her şeyin önüne koyduğunu belirten, ülkedeki yozlaşmış elitler yüzünden toplumun fakirleştiğini ve bunu önleyeceklerini ifade eden (elitlere karşı toplumu biz temsil ediyoruz anlayışı), ülkedeki çingeneleri, Yahudileri, siyasi elitleri, komünistleri, çok uluslu şirketleri ve göçmenleri dışlamayı benimseyen bir siyasi parti görünümündedir (Boyraz, 2022: 107). Burada bahsi geçen halk ile özdeşleşme ve kendi partisini büyük amaçlar için feda etmeyi göze alma gibi söylemler, popülist siyasetin etki alanı yaratmak için sık kullandığı hamasi argümanlardır (Mudde ve Kaltwasser, 2019).

Jobbik'in kurucusu Vona, Macaristan'daki aşırı sağın merkezi olarak bilinen FIDESZ'te siyasete başlamış, ancak Viktor Orban'la görüş ayrılıkları yaşaması sonucunda 2003'te partiden ayrılarak arkadaşlarıyla Jobbik'i kurmuştur. Aşırı sağın karakteristik özelliklerinin hepsinin görülebileceği bu parti, 2006 seçimlerinde Adalet ve Hayat Partisi ile seçim ittifakı yapmasına rağmen %2,2 oy alabilmiş ve seçim barajını geçememiştir. 2010 seçimlerine tek başına giren Jobbik, %16,7 oy alarak mecliste 47 milletvekiline sahip olmuştur. 2014 yılındaki genel seçimlerde oy oranını %20,02'ye çıkararak tarihindeki en büyük başarıya ulaşmıştır. Aynı yıl yapılan Avrupa Parlamentosu seçimlerinde de oyların %14,6'sını almıştır. 2018 genel seçimlerinde parti, oyların %19,1'ini almıştır.

Jobbik, özellikle anti-semitik söylemleri sıkça kullanan bir parti olarak dikkat çekmektedir. Partinin lideri Vona, 2013 yılında Macaristan parlamentosunda ve Macar hükümetinde Yahudi milletvekili ve bakanların varlığından rahatsızlığını dile getirmiş, Yahudilerin Macaristan için ulusal güvenlik tehdidi olduğunu belirtmiştir. Jobbik milletvekili Eniko Hegedus da 2011 yılında yaptığı bir açıklama hem ülkedeki Yahudileri hem de çingeneleri hedef almıştır: *İsrail işgali anavatanımızda devam etmektedir. Bu bir gerçektir, kanıt için sadece İsrail sermaye yatırımlarının ezici hakimiyetini ve Macaristan'daki emlak gelişmelerini düşünmemiz yeterlidir. Ve Çingene halkı bu [İsrail işgalinin] biyolojik bir silahdır. Onları Macar halkına karşı bir araç olarak kullanıyorlar* (Human Right First, 2015).

Jobbik'in hedefine sıkça aldığı bir diğer grup çingenelerdir. Çingenelerin genetik olarak suç işlemeye meyilli insanlar olduğunu ileri süren Jobbik, Çingene Suçu ile mücadele etmek için bir eylem planı hazırlamıştır. Bu eylem planına göre kriminal çingeneleri önlemek için Macar Muhafızlar (Magyar Garda) isminde bir gönüllü örgüt kurmuştur (Kim, 2016). Macar Muhafızlar, çingenelerin Macaristan'dan kovulması gerektiğini ileri süren mitingler düzenlemiş ve onları tehdit etmiştir (Korkut, 2012: 190). Muhafızların bu ırkçı eylemleri ve çingenelere karşı uyguladığı muamele, Uluslararası Af Örgütü ve Avrupa Güvenlik İşbirliği Teşkilatı gibi uluslararası insan hakları grupları tarafından ırkçı motivasyonlu bir davranış olarak görülmüştür. Bunun üzerine harekete geçen Macaristan yargısı, Macar Muhafızlar hareketini yasaklamıştır. Vona ise o dönemde Muhafızların yasaklanmasına tepki göstermiştir (Kim, 2016).

Macaristan'da uzun süredir iktidar olan FIDESZ, kendisini bir Avrupalı olarak görmekle birlikte daha çok göçmen karşıtlığı noktasında aşırı sağ olarak tanımlanmaktadır. Nitekim FIDESZ, ülkeye düzensiz göçmenlerin alınmasına karşı çıkmakta ve sınır güvenliğini korumakla övünmektedir. Öte yandan Jobbik, aşırı sağ söylemler konusunda FIDESZ'e göre siyasi yelpazenin daha sağında bir görünümündedir. Zira Jobbik'in hedefinde yalnızca göçmenler bulunmamaktadır. Onlara göre dışarıdan gelen başta Müslümanlar olmak üzere göçmenler, içeride ise Yahudiler ve çingeneler Macaristan'ın varlığı için büyük tehditlerin başında yer almaktadır. Ancak Jobbik'in siyasal iktidar olamaması, söylemlerini politikaya çevirmesinde şimdiye kadar engel olmuştur. Parti, eylemlerini zaman zaman sokak gösterileri sınırlı tutmaktadır.

Sonuç

Dünyadaki en ileri medeniyet tasavvuruna sahip olma iddiasıyla yola çıkan, insan haklarını önceleyen, demokrasiden yüce değer olarak gören ve ırkçılığı reddeden bir anlayışla yola çıkan Avrupa medeniyetinin günümüzde en önemli temsilcisi sayılabilecek ülkelerde bahsi geçen ilkelerle ters siyaset pratiklerini savunan siyasi partiler önemli birer aktör haline gelmektedir. Siyaset bilimi literatürüne aşırı sağ olarak geçen bu aktörler/partiler, yerlici ve milliyetçi söylemleri birlikte kullanan, nativist, zenofobik ve göçmen karşıtı, kendi milletlerini diğerlerinden üstün gören yeni bir ırkçılığı temsil etmektedirler. Anti-elitist, basit retoriğe dayanan ve mevcut düzeni reddeden bir popülizm üzerinden siyaset yapan aşırı sağ partiler, kendilerini halkın esas temsilcileri olarak görmekte ve halkın kültürel kodlarını, ulusal karakterini bozacağını iddia ettikleri yabancıları düşman ilan etmektedir. Zira onlara göre kendi toplumlarının geleceği ancak homojen yapılarını korumaları sayesinde gerçekleşebilecektir.

Dünyanın her tarafında varlık gösteren bu aşırı sağ hareketler, özellikle 2000'li yıllardan itibaren Avrupa'da başat siyasi güç dengeleri arasına girmeye başlamıştır. 11 Eylül saldırıları, Avrupa ülkelerindeki çeşitli başkentlere yapılan bombalı saldırılar, ekonomik krizler ve özellikle göç akınları aşırı sağ partilerin güçlenmesi için önemli zemin hazırlamıştır. Sayıları onları geçmekle birlikte bu çalışmada Avrupa medeniyetinin en güçlü ve en refah ülkesi olarak gösterilen Almanya'daki aşırı sağ partinin (AFD) söylemleri ve Alman siyasetindeki güçlenişi ele alınmıştır. Bunun yanı sıra Macaristan'da iktidar ve muhalefetin aşırı sağ partiler tarafından domine edildiği örnekleri ortaya konulmuştur. Aşırı sağ partilerin popülist söylem ve politikaları halk kitlelerinde karşılık bulmakta ve ana akım siyasi partilerin de bu söylemler üzerinden oy kazanmak uğruna istikamet değiştirebilmesi tehdidi Avrupa'nın en önemli problemlerinden biri olacaktır. Dolayısıyla bu alanda daha fazla çalışmalar yapılması ve aşırı sağın siyasi partiler için cazibesini ortadan kaldıracak tedbirlerin alınması Avrupa medeniyeti için bir zorunluluk olacaktır.

Çalışmada Almanya'daki aşırı sağın en önemli temsilcisi olan AfD'nin ağırlıklı olarak göçmen karşıtlığı ve islamofobi üzerinde durduğu görülmektedir. AfD, göçmenler konusunda çok sert yasaların yapılması ve yalnızca Kanada modeli bir göçü kabul edebileceğini vurgulamaktadır. Mevcut durumda özellikle Müslüman göçmenleri ülkenin ulusal karakteri için bir tehdit olarak görmekte ve kendi kitlesine de hedef olarak göstermektedir. AfD'ye benzer şekilde Macaristan'daki FIDESZ ve Jobbik partilerinin de hedefinde göçmenler olduğu görülmüştür.

Ancak FIDESZ'in gerek söylemleri gerekse iktidarda olmasından ötürü politikaları göçmen karşıtlığında yoğunlaşmasına karşın ülkenin Avrupa Birliği üyesi olmasından dolayı güvenlikçi politikaların ötesinde eylemlere girişmediği tespit edilmiştir. Jobbik ise söylemlerini yalnızca göçmen karşıtlığı üzerine yoğunlaştırmamış, ayrıca ülkedeki Yahudileri ve çingeneleri ulusal bir tehdit olarak görmesiyle gerek AfD gerekse FIDESZ'den ayrılmaktadır. Jobbik'in bu söylemleri ve sokak eylemleri, onu bahsi geçen diğer iki partiye nazaran siyasal yelpazenin daha sağında konumlandırmaktadır.

Bu çalışmada örneklerine yer verilen Almanya için Alternatif Partisi, FIDESZ ve Jobbik partileri hem Almanya hem de Macaristan'da katı ideolojik bit tutuma sahip, göçmenleri ve Müslümanları dışlayan, homojen bir nüfus yaratmayı idealize eden ve bunun için de "biz" kimliğinin dışında tuttuğu her türlü toplumu dışlayan bir patolojik ruh halini yansıtmaktadır. Aşırı sağ partiler popülist siyasetle özdeşleşmelerinden ötürü, seçmenlerin anlık tepkileri üzerinden oy devşirme konusunda da mahirdirler. Sonuç olarak çalışmada da görüldüğü üzere Almanya'da söz sahibi olabilecek bir muhalefet oluşturur ve günden güne güçlenirken, Macaristan'da hem iktidar olmayı başarabilmiş hem de iktidarın alternatifi sayılabilecek muhalefeti de aşırı sağ ideoloji ele geçirmiştir. Bütün bu süreçte aşırı sağın ana akımlaşması ve normalleşmesi ise patolojik bir durumun tezahürü olarak yorumlanmalıdır.

Kaynakça

- Akçapar, Ş. (2012). "Uluslararası Göç Alanında Güvenlik Algılamaları ve Göçün İnsani Boyutu" içinde Öner, S. ve Öner, N. (editörler), *Küreselleşme Çağında Göç: Kavramlar ve Tartışmalar*. İstanbul: İletişim, 539-563.
- Alkan, M. N. (2015), "Avrupa'da Yükselen İrkçilik: Pegida Örneği", *Akademik Bakış*. 8 (16): 275-289.
- Anastasakis, O. (2000), "Extreme Right in Europe: A Comparative Study of Recent Trends", The Hellenic Observatory, The European Institute, London School of Economics & Political Science, http://eprints.lse.ac.uk/3326/1/Extreme_Right_in_Europe.pdf, Erişim Tarihi: 26/12/2022.
- Anti-Defamation League (2021). Extreme Right, Radical Right, Far Right. <https://www.adl.org/resources/glossary-terms/extreme-right-radical-right-farright>, Erişim Tarihi: 25/12/2022.
- Aras, İ. ve Sağiroğlu, A. (2018). "Avrupa Aşırı Sağında Göçmen Karşıtlığı: Fransa ve Macaristan Örnekleri", *Mukaddime*, 9(1): 59-77.
- Art, D. (2013). "Why 2013 Is Not 1933: The Radical Right in Europe", *Current History*. 112 (752): 88-93.
- Betz, H. G., ve Immerfall, S. (1998). *The New Politics of The Right*. New York: St. Martin's Press. Connolly, K. (2016). Frauke Petry: The Acceptable Face of Germany's New Right?: <https://www.theguardian.com/world/2016/jun/19/frauke-petry-acceptable-face-of-germany-new-right-interview>, Erişim Tarihi: 25/12/2022.
- Billiet, J., & De Witte, H. (1995). Attitudinal dispositions to vote for a 'new' extreme right-wing party: The case of 'Vlaams Blok'. *European Journal of Political Research*, 27(2), 181-202.
- Boyraz, H. M. (2022). Avrupa Ülkelerinde Göçün Güvenikleştirilmesi ve Aşırı Sağ Partiler: Macaristan ve Yunanistan Özelinde Karşılaştırmalı Bir Analiz. Sakarya Üniversitesi Sbe Uluslararası İlişkiler ABD Yayınlanmamış Doktora Tezi, Sakarya.
- Braunthal, G. (2009) *Right-Wing Extremism in Contemporary Germany*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- Çalışkan, H. E. (2018). The Rise of Populist Radical Right Parties in Europe: The Case of the Alternative for Germany. Master of Science Thesis, Department of European Studies of Middle East Technical University, Ankara.
- Çiçek, A. (2021). Almanya'da Aşırı Sağın Siyasal Aktörü Olarak AfD (Almanya İçin Alternatif Partisi). Al Farabi 10th International Conference on Social Sciences, Malatya.

- Çiçek, A. (2022). "Türkiye'deki Siyasal Partilerin Yerel Yönetim Tasavvurları", Kamu Yönetimi: Yerel Yönetimler, Yerel Demokrasi ve Kentleşme (Ed. Konur Alp Demir ve Ali Çiçek), Orion Yayınları, Ankara, 3-50.
- Dilling, M. (2018). Two of the Same Kind?: The Rise of the AfD and its Implications for the CDU/CSU. *German Politics & Society*, 36(1), 84–104. <https://www.jstor.org/stable/48562162>.
- Dunn, K. (2015). Preference for radical right-wing populist parties among exclusive-nationalists and authoritarians. *Party Politics*, 21(3), 367-380.
- Eddy, M. (2018). German Far Right and Counterprotesters Clash in Chemnitz. <https://www.nytimes.com/2018/08/28/world/europe/chemnitz-protest-germany.html>, Erişim Tarihi:18.11.2023.
- Eser, H. B. ve Çiçek, A. (2020). "Avrupa'da Aşırı Sağın Ayak Sesleri: Zenofobinin Patolojik Normalleşmesi". *Alternatif Politika*, 12(1): 114-144.
- Ford, R., & Goodwin, M. (2014). *Revolt on the right: Explaining support for the radical right in Britain*. Routledge.
- Ford, R., Goodwin, M. J., & Cutts, D. (2012). Strategic Eurosceptics and polite xenophobes: support for the United Kingdom Independence Party (UKIP) in the 2009 European Parliament elections. *European Journal of Political Research*, 51(2), 204-234.
- Greven, T. (2016). The Rise of Right-wing Populism in Europe and the United States. <https://library.fes.de/pdf-files/id/12892.pdf>, Erişim Tarihi: 01/01/2023.
- Human Right First (2015). The Jobbik Party in Hungary: History and Background <https://humanrightsfirst.org/wp-content/uploads/2022/11/Jobbik-Party-Fact-Sheet-final.pdf>, Erişim Tarihi: 18.11.2023.
- Jobbik (2023). Declaration of Principles, <https://www.jobbik.com/principles>, Erişim Tarihi: 20/03/2023.
- Kaya, A. (2015) PEGİDA Eylemlerinden Neler Öğrendik?, <http://www.sosyaldemokratdergi.org/ayhan-kaya-pegida-eylemlerinden-neler-ogrendik/>, Erişim Tarihi 17.11.2023.
- Kim, D. S. (2016). The rise of European right radicalism: The case of Jobbik. *Communist and Post-Communist Studies*, 49(4), 345–357. doi:10.1016/j.postcomstud.2016.08
- Kinnvall, C. (2004). Globalization and religious nationalism: Self, identity, and the search for ontological security. *Political psychology*, 25(5), 741-767.
- Korkut, U., 2012. *Liberalization Challenges in Hungary*. Palgrave MacMillan, New York.
- Kreko, P. (2017). Rethinking the Far Right in Hungary: Defeating Orbán is Impossible without Jobbik's Votes. Friedrich Ebert Stiftung, Perspective, <https://library.fes.de/pdf-files/bueros/budapest/14182.pdf>, Erişim Tarihi: 20/03/2023.
- Kriesi, H. (2010). Restructuration of partisan politics and the emergence of a new cleavage based on values. *West European Politics*, 33(3), 673-685.
- Kriesi, H., Grande, E., Lachat, R., Dolezal, M., Bornschier, S., & Frey, T. (2006). Globalization and the transformation of the national political space: Six European countries compared. *European Journal of Political Research*, 45(6), 921-956.
- Kriesi, H., Grande, E., Lachat, R., Dolezal, M., Bornschier, S., & Frey, T. (2008). *West European politics in the age of globalization*. Cambridge University Press.
- Milner, H. V. (2021). Voting for populism in Europe: Globalization, technological change, and the extreme right. *Comparative Political Studies*, 54(13), 2286-2320.
- Mudde, C. (2007) *Populist Radical Right Parties in Europe*. Cambridge: Cambridge University Press.

- Mudde, C. (2000), *The Ideology of the Extreme Right*. Manchester: Manchester University Press.
- Mudde, C. (2019). *The Far Right Today*. Cambridge: Polity Press.
- Mudde, C. ve Kaltwasser, C. R. (2019). *Popülizm: Kısa Bir Giriş*. Çev. S. Erdem Türközü, Nika Yayınevi, Ankara.
- Rahman, H. (2023). The Future of Globalization: Political, Social and Economic Aspects, in H. Yaylı (Eds.), 23rd International Public Administration Forum (KAYFOR 23) Extended Abstracts Book, 440-441
- Schäfer, C. (2020). Between Policy and Protest: The AfD and its Voters, <https://bpy.bilgi.edu.tr/en/blog/right-wing-populism-in-germany-the-alternative-for/>, Erişim Tarihi: 03/01/2023.
- Schellenberg, B. (2013) “Right-Wing Extremism and Terrorism in Germany: Developments and Enabling Structures”, in R. Melzer and S. Serafin (eds.), *Right-Wing Extremism in Europe Country Analyses: Counter-Strategies and Labor-Market Oriented Exit Strategies*, Berlin: Friedrich-Ebert-Stiftung.
- Steenbergen, M. R., & Siczek, T. (2017). Better the devil you know? Risk-taking, globalization and populism in Great Britain. *European Union Politics*, 18(1), 119-136.
- The Guardian (2023). Far-right German politician arrested after ‘Sieg Heil’ salutes heard, <https://www.theguardian.com/world/2023/oct/30/far-right-german-politician-arrested-after-sieg-heil-salutes-heard>, Son Erişim Tarihi: 17.11.2023.
- Uzunçayır, C. (2020). Post-Faşist Dönemde Avrupa Aşırı Sağ: Almanya ve İtalya Örnekleri. Muğla Üniversitesi SBE Kamu Yönetimi ABD, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Muğla.
- Uzunçayır, C. (2021). *Neo Faşizm’den Popülizme*. Liberus Yayınevi, İstanbul.
- Van der Brug, W., Fennema, M., & Tillie, J. (2000). Anti-immigrant parties in Europe: Ideological or protest vote?. *European Journal of Political Research*, 37(1), 77-102.
- Wilson, R. & Hainsworth, P. (2012). *Far Right Parties and Discourse in Europe: A Challenge For Our Times*. Brussels Racism Press.

EXTENDED SUMMARY

In the 21st century global politics, the most debated issue, especially in Europe, is the increase in the visibility of the discourse and policies of far-right parties with populist character, which have strengthened to include concepts such as xenophobia, islamophobia and anti-immigrant sentiments. Especially since the 2000s, the populist far-right has found a voter base in Europe, which is seen as a bastion of values such as democracy and human rights. These voters have been influenced by the populist discourses of far-right parties and have elevated them to the position of opposition and power. Far-right parties, which have become the most important actors in the political sphere in almost all European countries and have expanded their voter base day by day with discourses effective enough to form public opinion, have turned into a significant threat to European civilisation.

In countries that can be considered as the most important representatives of the European civilisation today, which sets out with the claim of having the most advanced civilisation in the world, which prioritises human rights, considers democracy as the supreme value and is based on an understanding that rejects racism, political parties that advocate political practices contrary to the aforementioned principles are becoming important actors. These actors/parties, which are referred to in the political science literature as the far right, represent a new racism that uses nativist, xenophobic and anti-immigrant discourses together with nativist and nationalist discourses. Far-right parties, which make politics on the basis of an anti-elitist populism based on simple rhetoric and a rejection of the existing order, see themselves as the main representatives of the people and declare foreigners as enemies, who they claim will disrupt the cultural codes and national character of the people. According to them, the future of their societies can only be realised by preserving their homogenous structure. The ability of far-right parties, which are expressed in different terms but have similar contents in terms of policy and discourse, to form public opinion gives them a strong advantage with the effect of populist discourses. Thanks to reactions based on perspectives such as Islamophobia, immigrant and xenophobia, welfare chauvinism and nativist discourses, far-right parties have achieved a considerable rise in recent years, especially in European countries.

Wherever the term far right is mentioned, political issues such as immigration and security come to mind, as well as ideological tendencies such as antisemitism and racism. The racist tendency, which is particularly relevant here, allows far-right ideologies to accept inequalities as a natural state of affairs and thus to believe that some groups are superior to others. Thus, far-right ideas take on a rigid, exclusionary identity that sees differences as a threat, builds an exclusionary policy on nativist discourses and sees the existence of minorities and immigrants as a potential threat.

These far-right movements, which are present all over the world, have started to become one of the dominant political power balances in Europe, especially since the 2000s. The 11 September attacks, bomb attacks on various capitals in European countries, economic crises and especially migration flows have prepared an important ground for the strengthening of far-right parties. In this study, the discourses of the far-right party in Germany (AFD), which is considered to be the strongest and most prosperous country of European civilisation, and its strengthening in German politics are discussed. In addition, examples of the dominance of the government and the opposition by far-right parties in Hungary have been put forward. The populist discourses and policies of far-right parties resonate with the masses and the threat that mainstream political parties may change direction in order to gain votes through these discourses will be one of the most important problems of Europe. Therefore, it will be a necessity for European civilisation to carry out further studies in this field and to take measures to eliminate the attraction of the far right for political parties.

The Alternative for Germany, FIDEZS and Jobbik parties, examples of which are given in this study, reflect a pathological state of mind that has a rigid ideological stance in both Germany and Hungary, excludes immigrants and Muslims, idealises the creation of a homogeneous population, and for this purpose, excludes all kinds of society that it keeps outside the "us" identity. Due to their identification with populist politics, far-right parties are also skilful in gaining votes through the instant reactions of voters. As a result, as seen in the study, while in Germany an opposition that can have a say is formed and strengthened day by day, in Hungary, the far-right ideology has both succeeded in coming to power and captured the opposition that can be considered as an alternative to the government. The increasing acceptance and normalization of far-right ideologies throughout this process should be understood as a manifestation of a concerning and abnormal situation.